

**TÜRKİYE’DE E-DEVLET UYGULAMALARININ VERGİ
HUKUKU ALANINA YANSIMALARI: E- HACİZ UYGULAMASI
VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR**

***THE REFLECTIONS OF E-GOVERNMENT APPLICATION ON TAX
LAW: E- LIEN APPLICATION AND THE PROBLEMS***

Yrd. Doç. Dr. Ayşe YİĞİT ŞAKAR*

Öz

Türk Gelir İdaresi Başkanlığı e- devlet uygulamaları kapsamında 1998 yılında **Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi**’ni (VEDOP) başlatmıştır. Bu proje, VEDOP1, VEDOP2, VEDOP 3 aşamalarından oluşmaktadır. VEDOP–3 doğrultusunda kamu alacaklarının süratle tahsili, takip masraflarının ve idarenin iş yükünün azaltılması, zaman tasarrufu sağlanması amacıyla **elektronik haciz (e-haciz)** projesi geliştirilmiştir. E- haciz uygulamasının temeli 2006 yılında 6183 sayılı Kanun’un 79. maddesinde yapılan düzenlemeye dayanmaktadır. Bu düzenleme ile üçüncü kişiler nezdindeki varlıkların elektronik ortamda haczi mümkün hale gelmiştir. E- haciz projesinin üç tarafı vardır: Vergi dairesi, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve banka. Bu bildirinin konusu, Türkiye’deki vergi mükellefleri için oldukça yeni bir uygulama olan elektronik hacizi tanıtmak ve aksayan yönlerini tespit etmektir.

Anahtar Sözcükler: e-devlet, e-haciz, e-ihtiyati haciz, Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi (VEDOP)

Abstract

Turkish Revenue Administration launched the Project of Overall Automation of Tax Office (VEDOP) within e-government applications in 1998. This project consists of the phases of VEDOP 1, VEDOP 2, VEDOP-3. Electronic Lien (e-lien) project has been developed in order to collect the debt receivables, to decrease the pursuit expenditure and workload of

* İstanbul Arel Üniversitesi

administration in line with VEDOP 3. The application of e-lien is based on the arrangement of the article 79 in the Public Receivables Collection Procedure Law, actualized in 2006. This arrangement enabled lien of the properties in care of third parties in the electronic environment. There are three parties in the project of e-lien: Tax office, Central Registry Organization and the bank. The topic of this essay is to introduce the electronic lien and to define the shortcomings of it, being a new application in Turkey for taxpayers.

Key Words: e- government, e-lien, e- precautionary lien, Project of Overall Automation of Tax Office (VEDOP).

GİRİŞ

Çağdaş dünyada kamu yönetimlerinin, gelişmiş teknolojiyi kullanarak, yurttaşlara elektronik ortamda hizmeti ön plana çıkaran yeni bir yapıya geçtikleri gözlenmektedir. Geleneksel bürokratik devlet modelinden önemli farklılıklar içeren ve ileri teknoloji uygulamalarına dayanan bu yeni yapı, “*elektronik devlet*” (e-devlet/ e- government) modeli olarak isimlendirilmektedir. E-devlet, en temel anlamıyla; genel olarak “bilgi teknolojileri” (BT) ve özel olarak da “internetin”, daha iyi bir devlet yapısını oluşturma sürecinde bir araç olarak kullanılmasıdır (Aydın, 2005: 287-311). Geleceğin devleti olarak kabul edilen “*e-devlet*”; temel olarak kamunun hizmet verdiği alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla daha saydam, vatandaşa daha yakın, daha ucuz ve daha iyi çalışan bir idari yapı olarak tanımlanabilir. Bu kavrama eşdeğer olarak “*sanal devlet*” kavramı da kullanılmaktadır (İnce, 2001: 21).

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler vergileme alanında etkisini göstermiş, vergi idareleri yönetim yapılarını gözden geçirmek ve çağa ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Kamu alanında verimlilik, etkinlik ve hizmet kalitesini temel alarak sonuca odaklanan ve hesap verme sorumluluğunun yerleştirilmesini esas alan yeni bir yönetim felsefesi hâkim olmaya başlamıştır (Akdemir, 2008: 49). Daha az maliyetle daha etkin çalışan bir kamu yönetim mekanizmasının oluşturulması devletlerin karşılamak zorunda oldukları bir ihtiyaçtır (İnce, , 2001:103).

Bilgi toplumu olabilmek için, e-devlete giden yolda “*e-kurum*” dö-

nüşümünün tamamlanmış olması gerekmektedir. E-kurum, iş süreçlerini elektronik ortamda gerçekleştirmek üzere kurumsal dönüşümünü tamamlamış bir yapıdır (Akdemir, 2008: 51). Türkiye e-devlet olma yolunda önemli adımlar atmıştır. Türk Vergi İdaresi de bilgi teknolojisinin kullanımına yönelik geliştirdiği bir takım projeler ile şeffaf, etkin, verimli, kurumlar arası bilgi ve uygulama değişimini sağlayan bir gelir idaresi hedeflemiştir. Ayrıca mükelleflerin vergi dairesine gelmesine gerek olmadan hızlı ve güvenli hizmet vermeyi gerçekleştirecek bilgisayar altyapısını oluşturmayı amaçlamıştır (Akdemir, 2008: 49). Gelir İdaresi Başkanlığı'nın e-kurum olarak e-devlete katkısı **Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi (VEDOP)**'dur. Bu proje ile Gelir İdaresi, e-devletin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle gereken kurum içi otomasyonunu büyük ölçüde tamamlayarak, e-kurum olma sürecinde önemli bir aşama kaydetmiştir. "VEDOP, bilgisayar teknolojisinin yeni olanaklarıyla vergi dairesi fonksiyonlarının tümünü içine alan bir bilgi işlem uygulamasının vergi dairelerine yaygınlaştırması ile bölge ve merkez network yapısının kurulmasıdır."

Vergi dairesi işlemlerinin tümünün bilişim teknolojileri ile otomasyona geçirilerek iş yükünün azaltılması, vergi dairesi çalışmalarında etkinlik ve verimliliğin artırılması ve bilgisayar ortamında toplanan bilgilerden sağlıklı bir karar destek ve yönetim bilgi sisteminin oluşturulması hedeflenerek VEDOP-1 Projesi hayata geçirilmiştir. VEDOP 1998 yılında; 22 il merkezinde, 155 vergi dairesinde ve 5 defterdarlıkta uygulamaya geçirilmiştir (T.C. Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 2004:75). 2004 yılında projenin ikinci aşaması, VEDOP-2 başlatılmıştır. E-devlete giden yolda Gelir İdaresi Başkanlığı, VEDOP-2 kapsamında özellikle kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması için en önemli adımlardan birini atmış, merkezde kurulan sistemler ile bilgisayarlı denetim gerçekleştirilmiştir. VEDOP, Motorlu Taşıtlar Otomasyon Projesi (MOTOP) ve Vergi İstihbarat Merkezi ile bankalardan ve diğer üçüncü kişilerden gelen bilgilerle mükellef beyanlarının, Veri Ambarı (VERİA)'nda karşılaştırılabilmesi sağlanmıştır (T.C. Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 2004: 79). Gelir İdaresi; VEDOP-1 ile e-kurum olma sürecini, VEDOP-2 ile ise e-devlete entegrasyon sürecini tamamlamıştır (Akdemir, 2008: 162). 2008 yılında uygulamaya geçilen VEDOP-3'le birlikte vergi dairelerinin tama-

mının web tabanına girmesi ve işlemlerin anlık olarak izlenebilmesi yani tam otomasyon sağlanması hedeflenmiştir (Akdemir, 2008: 59). Bugün itibariyle; 448 vergi dairesi, Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı, 585 malmüdürlüğü elektronik vergi dairesi otomasyonu (e-VDO) kapsamında bulunmaktadır (T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, 2011:8).

VEDOP-3 doğrultusunda kamu alacaklarının süratle tahsili, posta, kırtasiye gibi takip masraflarının ve idarenin iş yükünün azaltılması, zaman tasarrufu sağlanması amacıyla **elektronik haciz (e-haciz)** projesi geliştirilmiştir. *Gelir Vergisi Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla* (2006) üçüncü kişiler nezdindeki varlıkların elektronik ortamda haczine imkân veren yasal düzenleme yapılmış, projenin tarafları olan bankalar ile görüşmeler başlatılmış ve proje alt yapısı oluşturulmuştur. Proje ile vergi dairelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin banka genel merkezlerine, banka bildirimlerinin vergi dairelerine ve vergi dairesi değerlendirmelerinin banka genel merkezlerine elektronik ortamda aktarımı **e-imza** ile sağlanmaktadır. Projenin pilot uygulaması anlaşma sağlanan 38 banka ve Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ile yürütülmektedir (T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, 2011:8).

E- haciz projesinin üç ana ayağı vardır: **Vergi dairesi, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve banka**. Vergi dairesi ve merkez için uygulama yazılımları hazırlanarak, test çalışmaları tamamlanmıştır. 5904 sayılı Kanunla da, gayrimenkul, gemiler ve taşıtların elektronik ortamda haczine imkân veren yasal değişiklikler yapılmış ve alt yapı çalışmalarına başlanmıştır (T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, 2010: 13).

1999 yılında ilk kez MOTOP Projesi kapsamında “Türkiye Merkezi Taşıt Kütüğü” oluşturulmuştur. Otomasyona geçen 17 vergi dairesinde “Motorlu Taşıtlar Vergisi İnternet Vergi Dairesi” aracılığı ile Türkiye Merkezi Taşıt Kütüğü bilgileriyle 6 milyon mükellefe erişme olanağı sağlanmıştır. Otomasyon kapsamında bulunan motorlu taşıtlar vergisini tahsile yetkili 273 vergi dairesine ek olarak 2007 yılında motorlu taşıtlar vergisini tahsile yetkili 211 malmüdürlüğü gelir birimi de e-VDO uygulamalarıyla otomasyona geçirilmiştir (Özdemir, 2009). Bundan sonra Trafik Şube ve Bürolarına kayıtlı araçların, sicillerine haciz kaydının elektronik ortamda

yapılması sağlanacaktır. 2010 yılında bankalara e-haciz bildirisi gönderilen mükellef sayısının hakkında haciz varakası düzenlenmiş olan toplam mükellef sayısına oranının % 90'a ulaşması ve cebri tahsilât süresinin hızlandırılarak etkinliğinin artması hedeflenmiştir (Kocabeyoğlu, 2010:64. Ancak bu hedef %50,87 olarak gerçekleşmiştir (T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, 2011:72).

Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) Projesi sayesinde Gelir İdaresi Başkanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Türkiye genelinde 238 Tapu Sicil Müdürlüğü'nden manyetik ortamda bilgi alınmaya başlamıştır. Bu kapsamda yapılan vergi incelemelerinde gayrimenkul alım-satımı ve haciz işlemlerinde TAKBİS Projesinin veri ambarından yararlanılmaktadır (Özdemir, 2009).

Bu makalenin konusu, Türk Vergi İdaresinin e-devlet uygulamalarının bir parçasını oluşturan VEDOP projesini kapsamında yer alan ve Türkiye'deki vergi mükellefleri için oldukça yeni bir uygulama olan elektronik hacizi tanıtmak ve aksayan yönlerini tespit etmektir.

2. E- HACİZ UYGULAMASININ HUKUKSAL TEMELİ

Ödeme müddeti içinde ödenmeyen kamu alacağı tahsil dairesince cebren tahsil olunur. Ödeme emrine rağmen 7 gün içinde ödenmeyen kamu borçlusunun menkul ve gayri menkul malları ile alacak ve hakları haczedilir (Kızılot ve diğerleri, 2008: 279). Haciz, alacaklının takibe koyduğu alacağının tahsili amacıyla borçlunun mal varlığına dâhil mallara resmen el konulmasıdır (Yıldırım, 2004: 83; Oktar, 2009: 274). Daha geniş bir tanımla haciz, kamu borçlusunun menkul ve gayrimenkul malları ile alacak ve haklarına kamu alacaklısı tarafından zorla el konularak ve bunların satılarak paraya çevrilmesi yolu ile kamu alacağının tahsiline imkân veren bir cebri takip yoludur (Kızılot ve diğerleri, 2008: 276; Şenyüz ve diğerleri, 2011:268). El koyma, gayrimenkullerde tapu kaydına haciz şerhini koydurtmak şeklinde yapılırken, menkul mallarda fiili haciz uygulanmaktadır (Şenyüz ve diğerleri, 2011:271). Alacağın zamanında ödenmesini sağlamak üzere, borçlunun mallarına geçici olarak el konulmasına "ihtiyati haciz" denir (Oktar, 2009: 255). Daha geniş bir tanımla ihtiyati haciz, "kamu alacağının ödenmesini ya da tahsilini güvence altına almak için, yasada

öngörülen sebeplere dayanarak, kamu borçlusunun bazı mal, alacak ve haklarına önceden idari bir kararla el konmasıdır” (Kızılot ve diğerleri, 2008: 285).

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un (AATUHK) 54. maddesine göre cebren tahsil aşağıdaki şekillerden herhangi birinin tatbiki suretiyle yapılır:

- Kamu borçlusu tahsil dairesine teminat göstermişse, teminatın paraya çevrilmesi yahut kefilin takibi,
- Kamu borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,
- Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflasının istenmesi

Kamu alacağını vadesinde ödemeyenlere, 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu bir “*ödeme emri*” ile tebliğ olunur (AATUHK 55. m /1).

“Ödeme emrinde borcun asıl ve ferilerinin mahiyet ve miktarları, nereye ödeneceği, müddetinde ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde borcun cebren tahsil ve borçlunun mal bildiriminde bulununcaya kadar üç ayı geçmemek üzere hapis ile tazyik olunacağı, gerçeğe aykırı bildirimde bulunduğu takdirde hapis ile cezalandırılacağı kayıtlı bulunur. Ayrıca, borçlunun 114. maddedeki vazifeleri ve bu vazifeleri yerine getirmediği takdirde hakkında tatbik edilecek olan ceza bu ödeme emrinde kendisine bildirilir” (AATUHK 55. m /2).

“Belediye hududu dışındaki köylerde bulunan borçlulara ödeme emirleri muhtarlıkça tebliğ olunur. Ödeme emirlerinin muhtarlığa tevdi tarihinden itibaren 15 gün içinde tebligat yapılmadığı takdirde ödeme emirleri tebliğ edilmemiş olan borçluların isimleri ödeme emri hüküm ve mahiyetindeki bir “*ödeme cetveline*” alınarak borçlular borçlarını ödemeye ve mal bildiriminde bulunmaya çağırılırlar. Ödeme cetveli köy ihtiyar kurulu kapısına, bir örneği de köyde herkesin görebileceği umumi bir mahalle 10 gün müddetle asılmak suretiyle tebliğ olunur ve cetvelin asıldığı köy muhtarlığınca münadi vasıtasıyla ilan olunur. Cetvel asılırken ve indirilirken keyfiyet muhtarlıkça zabıt varakasıyla tespit edilir. Cebren tahsil ve takip ödeme emrinin tebliği veya ödeme cetvelinin indirilmesi tarihinde başlamış olur” (AATUHK 55. m /3).

“Borcunu vadesinde ödemeyenlere ait malları elinde bulunduran üçüncü şahıslardan bu malları 7 gün içinde bildirmeleri istenir” (AATUHK 55. m /4).

“Borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından kamu alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczolunur” (AATUHK 62.m/1).

“Maliye Bakanlığı kamu alacaklarının takibinde haczolunacak malların tespiti amacıyla yapılacak mal varlığı araştırmasının şekli, alanı ve kapsamı ile araştırma yapılacak kamu alacaklarının türü ve tutarını belirlemeye yetkilidir. Bu yetki alacaklı kamu idaresi itibarıyla da kullanılabilir”(AATUHK 62.m /2).

“Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan gayrimenkul artırmaya çıkarılmadan, borçlu, borcun itfasına yetecek menkul mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere gösterilen menkul veya alacak da haczolunur.

Şu kadar ki, bu suretle mahcuz kalan gayrimenkulün idare ve işletmesine ve hasılat ve menfaatlerine tahsil dairesi müdahale etmez. Tahsil dairesi alacaklı kamu idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir”(AATUHK 62. m/3).

Devlet alacaklarının tahsilini sağlamak ve bu konuda gerekli tedbirleri almak görevi, *Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun* (2005) ile kurulan Gelir İdaresi Başkanlığı’na verilmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 5. maddesi ile AATUHK’ un 79. maddesi değiştirilerek e- haciz uygulamasının yasal zemini hazırlanmıştır. Ödeme süresi içerisinde ödenmeyen kamu alacaklarının cebren tahsilini temin etmek ya da alacağın tahsil güvenliğini sağlamak amacıyla tahsil dairelerince alınan haciz ve ihtiyati haciz kararları üzerine, AATUHK 79. maddesi hükmüne dayanılarak borçlunun bankalar nezdindeki hak ve alacaklarının da haczi yoluna gidilmektedir.

“Hamiline yazılı olmayan veya cirosu kabil senede dayanmayan alacaklar ile maaş, ücret, kira vesaire gibi her türlü hakların ve fiilen tutanak düzenlemek suretiyle haczi kabil olmayan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyed olan veyahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere, kurumlara haciz keyfiyetinin tebliği suretiyle yapılır. Tahsil dairesi tarafından tebliğ edilecek haciz bildirisi ile; bundan böyle borcunu ancak tahsil dairesine ödeyebileceği ve kamu borçlusuna yapılacak ödemenin geçerli olmayacağı veya elinde bulundurduğu menkul malı ancak tahsil dairesine teslim edebileceği ve malın kamu borçlusuna verilmemesi gerektiği, aksi takdirde kamu borçlusuna yapılan ödemeler ile malın bedelini tahsil dairesine ödemek zorunda kalacağı ve AATUHK 79. maddesinin üç, dört ve beşinci fıkra hükümleri üçüncü şahsa bildirilir. **Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı kamu idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve bu tebligatlara elektronik ortamda cevap verilebilir. Elektronik ortamda yapılacak tebliğe ve cevapların elektronik ortamda verilebilmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir**”(AATUHK m.79/1). Tahsilât Genel Tebliği’nin (2007) Menkul Malların Haczi ve Satışı Başlıklı İkinci Bölüm, **Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların, Alacak ve Hakların** Haczi başlıklı I. başlığı 15. maddesine göre AATUHK m.79/1’de yer alan hükme istinaden, ayrıca bir düzenleme yapılmaya kadar, alacaklı kamu idarelerinin Maliye Bakanlığı’nın (Gelir İdaresi Başkanlığı’nın) uygun görüşünü de almak suretiyle banka genel müdürlükleri ve Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ile yapacakları anlaşmalar çerçevesinde, elektronik imza ya da şifre kullanılmak suretiyle haciz bildirimlerinin elektronik ortamda sadece bu kurumlara tebliğ edilmesi ve elektronik ortamda cevaplarının alınması, elektronik ortamda tebliğ edilecek haciz bildirimlerinde yukarıda belirlenen tutar ile sınırlı kalınmaması, birden fazla kamu borçlusu için tebligat yapılması ve cevaplarının alınması uygun görülmüştür. Yani üçüncü şahısların tek muhatabı olan tahsil dairesi; bu yöntemle kamu idaresine kesinleşmiş borcu olan ve yapılan ödeme emrine rağmen ödememekte ısrar eden borçluları yakından takip ederek banka nezdinde bulunan vadeli vadesiz mevduatları ile diğer gelirlerine el koyarak alacakları için sanal ortamda haciz tatbik edebilmektedir (Arıkan, 2010).

3. E-HACİZİN TEBLİĞİ

“Hamiline yazılı olmayan veya cirosu kabil senede dayanmayan alacaklar ile maaş, ücret, kira vs. gibi her türlü hakların ve fiilen tutanak düzenlenmek suretiyle haczi kabil olmayan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyed olan veyahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere, kurumlara haciz keyfiyetinin tebliği suretiyle yapılmalıdır” (AATUHK m. 79/1).

Aksine bir hüküm bulunmadıkça AATUHK’ da yazılı tebliğlerin yapılmasında Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümleri uygulanır (AATUHK m.8). VUK’ nun tebliğ ile ilgili hükümleri 93-109. maddelerinde düzenlenmiştir. “Vergilendirme ile ilgili olup, hüküm ifade eden bütün belgeler ve yazılar adresleri bilinen gerçek ve tüzelkişilere posta vasıtasıyla il-mühaberli taahhütlü olarak, adresleri bilinmeyenlere ilan yolu ile tebliğ edilir”(VUK m. 93). VUK hükümlerine göre tebliğ yapılacak kimselere, 93. maddede sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğe elverişli elektronik bir adres vasıtasıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabilir. “Kamu idare ve müesseselerine yapılacak tebliğ bu idare ve müesseselerin en büyük amirlerine veya bunların muavinlerine veya en büyük amirin yetkili kılacağı memurlara yapılır” (VUK m. 98). “Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirmeye ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılacakları ve elektronik tebliğe ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir“(VUK. m.107/A).

Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri; kamu borçlusunun hak ve alacaklarının bulunabileceği bankaların şubelerine doğrudan veya mahallindeki tahsil dairesi aracılığı ile tebliğ edileceği gibi Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın üzerindeki alacaklar için doğrudan bankaların genel müdürlüklerine de tebliğ edilebilir. Haciz bildirisi bankanın genel müdürlüğüne de tebliğ edilmiş ise tüm şubelerini kapsayacak şekilde beyanda bulunma yükümlülüğü bankanın genel müdürlüğüne aittir. (AATUHK m.79/2). Maliye Bakanlığı 79/2. maddede verilen yetkisini kullanmış ve Tahsilat Genel Tebliği’nin (2007) İkinci Kısım, Menkul Malların Haczi ve Satışı Başlıklı İkinci Bölüm, **Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların,**

Alacak ve Hakların Haczi I. başlıklı 14. maddesinde alacakların tutarlarını belirlemiştir. Buna göre, Devlete ait kamu alacakları için düzenlenecek haciz ve ihtiyati haciz bildirimlerinin, takip konusu kamu alacağının fer'ileri ile birlikte 50.000,- lira ve üzerinde, il özel idareleri ve belediyelere ait kamu alacakları için 10.000,- lira ve üzerinde olması halinde bankaların genel müdürlüklerine tebliğ edilmesi, uygun görülmüştür. Bu kapsamda posta yoluyla yapılacak tebligatlarda;

- Haciz bildirimlerinin her kamu borçlusu için ayrı ayrı düzenlenmesi,
- Haciz bildirisine konu kamu alacağı aslı ve fer'ilerinin toplamının dikkate alınması,
- Haciz bildirimlerinin banka genel müdürlüklerine 7 günlük süre içinde cevap verilmesini engelleyecek şekilde topluca gönderilmemesi, gerekmektedir.

4. E-HACİZE İTİRAZ

AATUHK m.79/3'e göre, haciz bildirisini kendisine tebliğ edilen üçüncü şahıs;

- Borcu olmadığı
- Malın yedinde bulunmadığı
- Haczin tebliğinden önce borcun ödendiği
- Malın tüketildiği ya da kusuru olmaksızın telef olduğu
- Alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğunu iddia eder ise durumu, haciz bildirisinin kendisine tebliğinden itibaren **yedi gün içinde tahsil dairesine yazılı olarak bildirmek** zorundadır.

Söz konusu madde hükmü gereğince, tebliğ edilen haciz bildirimlerine yönelik cevapların, alacağı takip eden ve haciz talebinde bulunan vergi dairesine, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde bildirilmesi gerekmektedir.

Üçüncü şahsın süresinde **itiraz etmemesi halinde, mal elinde ve borç zimmetinde sayılır** ve hakkında bu Kanun hükümleri tatbik olunur.

“Herhangi bir nedenle itiraz süresinin geçirilmesi halinde üçüncü şahıs, haciz bildirisinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde genel mahkemelerde menfi tespit davası açmak ve haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarih itibarıyla kamu borçlusuna borçlu olmadığını veya malın elinde bulunma-

diğini ispat etmek zorundadır. Menfi tespit davası açılması halinde mahkemece AATUHK' un 10. maddesinde sayılan türden teminat karşılığında takip işlemlerinin durdurulmasına karar verilebilir. Teminat, alacaklı tahsil dairesine verilir ve haciz varakasına dayanılarak haczedilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, takip işlemlerinin durdurulması hakkında kararı veren mahkeme tarafından çözümlenir. Davasında haksız çıkan üçüncü şahıs aleyhine, haksız çıktığı tutarın % 10'u tutarında ayrıca inkâr tazminatına hükmedilir” (AATUHK m.79/4).

“AATUHK uyarınca kendisine tebliğ edilen ödeme emrine karşı dava açıp itirazında kısmen veya tamamen haksız çıkan üçüncü şahıs hakkında, menfi tespit davasının lehine sonuçlanması veya asıl kamu borçlusunun takip konusu kamu alacağını tamamen ödemiş olması halinde, bu Kanunun 58. maddesinin beşinci fıkrası¹ hükmü uygulanmaz” (AATUHK m.79/5).

“Üçüncü şahıs, haciz bildirisine üzerine yedi gün içinde alacaklı tahsil dairesine itiraz ettiği takdirde, alacaklı kamu idaresi bir yıl içinde, üçüncü şahsın yaptığı itirazın aksini genel mahkemelerde açacağı davada ispat ederek, üçüncü şahsın İcra ve İflas Kanununun 338 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılmasını ve borçlu bulunduğu tutarın ödenmesine hükmedilmesini isteyebilir” (AATUHK m.79/6).

“Menkul malların aynen teslimi mümkün olmadığı takdirde değeri ödenir. Üçüncü şahısların genel hükümler gereğince asıl borçluya rücu hakları saklıdır” (AATUHK m.79/7).

“Haczedilen para, kıymetli maden, mücevher, ticari senet, hisse senedi ve tahvil gibi menkul malların kaybolmalarının ve değiştirilmelerinin önlenmesi için tahsil dairelerine bunları bizzat gerekli tedbirleri almak suretiyle muhafaza görevi verilmiştir”(AATUHK m.82).

Sonuç olarak, kendisine e-haciz tebliğ edilen mükellefler içeriği aşağıdaki gibi olan dilekçeyi ilgili banka şubesi müdürlüğüne verebilirler(AY ve diğerleri, 2011:40-41).

“Bağlı bulunduğum ..... Vergi Dairesinin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulamasına yönelik 30.06.2007

1 AATUHK m. 58/5: Borcun tamamına bu madde gereğince vaki itirazların tamamen veya kısmen reddi halinde, borçlu ret kararının kendisine tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde mal bildiriminde bulunmak mecburiyetindedir.

tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Seri A Sıra 1 No.lu Tahsilat Genel Tebliği’nin “Kamu Alacaklarının Korunması” başlıklı 2. Bölümünün “İhtiyati Haciz” başlıklı 2. bendi altında 9. madde uyarınca gönderdiği ..... tarihli yazıya istinaden .... tarihinde Şubeniz nezdindeki ..... no.lu hesabından ..... Vergi Dairesi’ne ..... TL ödeme yapılmıştır. Anılan Tebliğin 9. Maddesinin 4. paragrafında açıkça “... *Bu nedenle bankalara yapılacak haciz ve ihtiyati haciz tebliğlerinin sadece tebliğ tarihi itibarıyla kamu borçlularının mevcut olan varlıklarını konu alması ve bu kişilerin ilerde doğabilecek alacakları için haciz ve ihtiyati haciz tebliğinde bulunulmaması icap etmektedir.*” denmektedir. Vergi dairesi tarafından yazılan yazının bu kapsamda yazılmış bir yazı olmasına rağmen, şubeniz, talep edilenin ötesinde halen hesaplarım üzerindeki blokajı sürdürmektedir. Şubenizin kastı aşan bu tutumu hukuka ve yasaya aykırıdır ve haksız yere şahsıma zarar vermektedir.

Şubeniz nezdindeki hesaplarım üzerinde bulunan blokajın en geç ..... tarihine kadar kaldırılarak bu tarih itibarıyla hesaplarımı kullanabilmem için gereğinin yapılmasını bu konuyla ilgili olarak hukuk biriminiz ile görüşmenizi, belirtilen tarihe kadar talebimin yerine getirilmemesi halinde, bankanızın ve şubenizin kastı aşan muamelesinden dolayı hakkında hukuki ve cezai yasal yollara gidileceğini, doğmuş ve doğacak zararlar için tazminat davası açılacağını, vekalet ücreti ve yargılama giderlerinin tarafınızdan talep edileceğini ihtaren bildiririm. Ad Soyad İmza”

5. E-HACİZ UYGULAMASINDA YAŞANAN SORUNLAR

VEDOP 3’ün önemli ayaklarından birisi olan e-haciz in uygulamalarında bir takım sıkıntılar vardır. Bu sıkıntıları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Banka hesabına haciz uygulanan mükellefe ödeme emri tebliğ edilmeden e-haciz işlemi uygulanması.
- Mükelleflerin banka nezdinde hak ve alacağı bulunduğuna ilişkin bir tespit yapılmadan e-haciz uygulanması,
- E- haczin geleceğe matuf uygulanması,
- E- haciz bildirisinde yer alan tutarın dikkate alınmayıp mükelleflerin tüm alacak ve haklarına uygulanması, tek bir hesabın bakiyesinin borç tahsilatına yeterli olmasına rağmen mükellefin tüm hesaplarına veya borcuna yetecek miktardan fazlasına blokaj konulması.

- Mükelleflerin haciz bildirisini tebliğ alan bankaya herhangi bir borcu olmadığı halde sadece kullanılabilir kredi limitine e-haciz uygulanması
- E-haciz işlemi uygulaması sadece haciz bildirisinin tebliği edildiği tarih için geçerli olduğu halde, bankaların tebliğ tarihinin dışındaki diğer günler için de paralara blokaj uygulamaları.
- E-haciz bildirimlerine dayanılarak mükellefin kredibilitesinin düşürülmesi nedenleriyle mükellefin ticari yaşamının olumsuz etkilenmesi.

Türkiye Bankalar Birliği tarafından, kamu alacaklarının takibi için vergi daireleri tarafından banka genel müdürlükleri ile banka şubelerine faks marifetiyle gönderilen haciz bildirimleri üzerine işlem yapılıp yapılmayacağı hususunda görüş sorulması üzerine, Gelir İdaresi Başkanlığı 2007 yılında verdiği bir özelge ile dikkat edilmesi gereken konuları açıklamıştır.

AATUHK' nun 79. maddesinin *Gelir Vergisi Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla* yapılan değişiklikten önceki halinde, “...*Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, kamu borçlusunun hak ve alacakların bulunduğ u veya bulunabileceğ i banka ve katılım bankalarının şubelerine...*” ifadesi yer almıştır. Madde metninde yapılan değişiklikten sonra ise “...*Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri; kamu borçlusunun hak ve alacaklarının bulunabileceğ i bankaların şubelerine...*” ibaresine yer verilmiştir (Kocabe-yoğ lu, 2010: s.67). Bunun sonucunda haciz bildirimlerinin hak ve alacakların gelecekte bulunabileceğ i banka şubelerine malvarlığı tespit edilmeden de tebliğ edilebileceğ i hükme bağlanmıştır.

Vergi teorisinde yer alan ama aynı zamanda vergi icra hukuku alanında da etkisi görülen “*vergi kaynağının korunması ve sürekliliğinin sağlanması ilkesi*” gereğince, vergi idaresi, mükelleflerin borcunu ödedikten sonraki ekonomik durumları ile ilgilenmek durumundadır (Kızılot ve diğ erleri, 2008: 267). Elektronik ortamda tebliğ edilen haciz bildirimlerinde yer alan tutarların dikkate alınmayarak mükelleflerin tüm alacak ve haklarına haciz tatbik edilmesi, haczin mükellefin “*mevcut malvarlığını hedef alması*” esasına aykırıdır. Bankalarda alacak ve hakkı bulunmayan kamu borçlusunun ileride doğabilecek alacaklarına yönelik olarak bankalara haciz bil-

dirisi tebliğ edilmesi, ileriye matuf haciz uygulanan mükelleflerin ticari yaşamlarını olumsuz etkilemektedir (Suçiçek, 2010). E- haciz uygulamasında özellikle üçüncü şahıslardaki alacaklara yapılan haciz işlemlerinde kargaşa yaşanmaktadır. Örneğin; 20.000.-TL borcu olan bir vergi mükellefinin alacaklı olduğu tüm müşterilerine haciz emirleri elektronik ortamda tebliğ edilmektedir. Vergi idaresi, borçlu mükellefin müşterilerinden tahsil ettiği paraları, borcun miktarına bakmaksızın hesabına kaydetmektedir. Bu durumda vergi dairesi alacağından fazla tahsilât yapmaktadır. Fazla tahsil edilen paranın iadesi ise gecikmektedir. Dolayısıyla mükellefler zor durumda kalıp finansman sıkıntısı çekmektedirler. Bu konuda yeni bir yasal düzenleme yapılarak mükelleflerin müşterileri karşısındaki itibarlarının korunması ve mağduriyetlerin önlenmesi gerekir (Arıkan, 2010). Bu durum mükellef haklarının zedelenmesine yol açmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığı, 2007 yılında Türkiye Bankalar Birliği'nin talebi üzerine verdiği özeldede haciz muamelesinin kamu alacağı tutarını aşmasının söz konusu olamayacağını ve bankalara gönderilen bildiriye yer alan tutarın üzerinde haciz uygulanmamasına özellikle dikkat edilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmiştir. Kamu alacağını aşan tutara haciz uygulama ve aşan kısmı mükellefe iade etmede gönülsüz yaklaşım, aslında bankaların sorumluluk altına girmek istememelerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum mükelleflerin paralarının bankada tutmalarını engelleyerek kayıt dışı ekonomiye katkı sağlayabilir. Bu nedenle vergi idaresi, e-haciz uygulaması yoluyla alacaklarını tahsil ederken mükelleflerin mevduatlarını kayıt dışına itmemeye özen göstermelidir (Suçiçek, 2010).

E-haciz işleminin, haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarih itibariyle bir günlük uygulanması gerekirken hesaplara konan blokaj nedeniyle sürekli hale gelmesi sorun teşkil etmektedir. Ancak, Tahsilât Genel Tebliği'nin (2007) 1. Kısım, 2. Bölüm, İhtiyati Haciz II. Başlıklı, 9. maddesinde yer alan düzenlemeye göre, ihtiyati haciz ve haciz bildirimlerinin, kamu borçlusunun tebliğ tarihinde muhatap banka nezdinde mevcut olan varlıklarını kavraması gerekmektedir. Kamuya borçlu olan bir şahsın, bankalarda alacak ve hakkının bulunmamasına rağmen ileride tahakkuk edecek alacağından yararlanmak üzere geleceğe yönelik olarak bankalara haciz veya ihtiyati haciz tebliği bankalar üzerinde bir yük oluşturabilir. Şöyle ki

bankanın bu hacizleri sürekli izlemesi veya banka tarafından yapılan tüm işlemlerde bir süreye bağlı kalınmaksızın borçlu adına mal, hak ve alacak doğup doğmadığının takip edilmesi, hak ve alacağın doğması halinde ise haciz veya ihtiyati haciz uygulanmasını gerektirir. Bu nedenle, bankalara yapılacak haciz ve ihtiyati haciz tebliğlerinin sadece tebliğ tarihi itibarıyla kamu borçlularının mevcut olan varlıklarını konu alması ve bu kişilerin ileride doğabilecek alacakları için haciz ve ihtiyati haciz tebliğinde bulunulmaması gerekmektedir.

Yine, Tahsilât Genel Tebliği'nin (2007) 1. Kısım, 2. Bölüm, İhtiyati Haciz II. Başlıklı, 9. maddesinde yer alan düzenlemeye göre, bankacılık sisteminde, POS cihazı kullanan müşteri ile banka arasında yapılan sözleşmelere dayanan bankalar nezdindeki hesaplar banka ile müşterisi arasında devamlılık arz etmektedir. Dolayısıyla bu hesaplar her zaman için banka nezdinde alacak doğmasına (muhtemel alacak) müsait hesaplar olarak değerlendirildiğinden bu hesaplara ileriye matuf olmak üzere haciz konulması mümkün bulunmaktadır.

Mükellefin banka nezdinde hak ve alacağı bulunduğu dair bir tespit yapılmadan haciz bildirimlerinin elektronik ortamda tebliğ edilmesi, ortaya çıkan sorunlardan biridir. Gelir İdaresi Başkanlığı Türkiye Bankalar Birliği'ne 2007 yılında verdiği özelgede, AATUHK 79. maddesinin haciz bildirisi gönderilmeden önce tespit yapılmasına ilişkin bir hükme yer vermediğini ve Danıştay 7. Dairesi'nin 22.02.2010 tarihli ve Esas 1998/2113, Karar 2000/561 sayılı kararını da gerekçe göstererek, elektronik haciz öncesi bir tespit zorunlu olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Ancak vergi idaresinin bu görüşünün aksine, Danıştay 4. Dairesi 27.09.2007 tarihli ve Esas 2007/2327, Karar 2007/2952 sayılı kararında, AATUHK 62. ve 79. maddeleri uyarınca öncelikle tahsil dairelerince üzerine haciz uygulanacak hak ve alacakların tespit edilmesi, daha sonra her bir mükellef için ayrı ayrı ve borç tutarıyla sınırlı olarak haciz uygulamasına geçilmesinin gerektiğine hükmetmiştir.

E-haciz uygulamasında banka hesabına haciz uygulanan mükellefe ödeme emri tebliğ edilmeden haciz işlemine başlanması durumu mükellefler için büyük bir sıkıntı oluşturmaktadır. Çünkü kredi çekmek, çek veya senet ödemek veya nakit ihtiyacını gidermek için bankaya para çekmeye

giden mükellefler e-haciz sürpriziyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durumu önlemek için tarh dosyasındaki mevcut adreslerine veya mükelleflerin MERNİS' teki adresine ödeme emri tebliğ edilmesi gerekmektedir. Ama alacaklı kamu idaresi bazen bunu yapmayarak doğrudan mükelleflerin bankadaki parasına haciz koymaktadır (Suçiçek, 2010).

Emekli maaşlarının veya çalışan işçinin vergi borcunun büyüklüğüne göre ücretinin tamamına e- haciz konulması mükellefleri zor durumda bırakabilmektedir. Örneğin, devlete tek kuruş vergi borcu olmayan bir emekli, öldüğünden haberi dahi olmadığı kuzenin mirasçısı sıfatıyla miras payı da dikkate alınmadan vergi borcunun tamamından sorumlu tutulmuştur. Bunun sonucunda emekli maaşının tamamına e-haciz uygulandığını ve maaşını alamayacağını öğrendiğinde oldukça zor durumda kalmıştır. Emekli maaşının ve çalışan ücretlinin ücretinin tamamına uygulanan haciz AATUHK 71. ve İş Kanunu'nun 35. maddesine aykırıdır. AATUHK 71. maddesine göre aylıklar, ödenekler, her çeşit ücretler, intifa hakları ve hâsılatı, ilama bağlı olmayan nafakalar, emeklilik aylıkları, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirler **kismen** haczolunabilir. Ancak haczolunacak miktar bunların üçte birinden çok, dörtte birinden az olamaz. Asgari ücreti aşmayan aylık gelirlerin onda birinden fazlası haczolunamaz. Çalışanlar açısından ise İş Kanunu'nun 35. maddesine göre *“İşçilerin aylık ücretlerinin dörtte birinden fazlası haczedilemez veya başkasına devir ve temlik olunamaz. Ancak, işçinin bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dâhil değildir. Nafaka borcu alacaklılarının hakları saklıdır.”*

Mükelleflerin haciz bildirisini tebliğ alan bankaya herhangi bir borcu olmadığı halde sadece kullanılabilir kredi limitlerine e-haciz uygulanması da bu uygulamanın aksayan yönlerinden biridir. Örneğin, bir mükellef, çocuğunu özel bir eğitim kurumuna ya da vakıf üniversitesine kaydettirdiğinde, öğrenim ücretini taksitle ödemeyi tercih ederse eğitim kurumlarının anlaşma yaptıkları banka, mükellefe öğrenim ücreti tutarı kadar kredi açmaktadır. Amacı mükellefin çocuğunun öğrenimini finanse etmek olan bu krediye de blokaj konulabilmekte mükellefler zor durumda kalmaktadır. Bu uygulama özellikle çocukların temel haklarından bir olan eğitim hakkını zedelemektedir.

SONUÇ

Devletler, kamusal hizmetlerin sunumu ve finansmanında daha etkin ve daha hızlı sonuçlar almak için teknolojik gelişmelerden faydalanmaktadır. Kamu hizmetlerinin finansmanında vergi gelirlerinin payı oldukça büyüktür. Vergisini zamanında ödemeyen mükellefleri tespit edip, kamu alacağını tahsil etmek devletin görevlerinden biridir. E-devlet olma yolunda önemli adımlar atan ülkemizde, vergi idaresi de ciddi çalışmalar yürütmektedir. E- haciz uygulaması oldukça yeni bir uygulamadır ve pek çok vergi mükellefi bu uygulamadan habersizdir. Her yeni uygulamada olabileceği gibi e-haciz uygulamalarında da sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunların önemli bir kısmı bankaların hatalı uygulamalarından kaynaklanmıştır. Bu konuda Gelir İdaresi Başkanlığı'na yapılan başvurular üzerine Gelir İdaresi Başkanlığı Türkiye Bankalar Birliği'ne bir özelge göndererek bankaların dikkat etmesi gereken konulara açıklık getirmiştir.

Uygulamanın eksik yönlerinden birisi de idare ile mükellef arasında iyi bir iletişim kurulmamasıdır. Bu kapsamda vergi idaresinin, e- haciz uygulamasından haberi olmayan kamuoyunu kısa film, toplantılar, duyurular yoluyla bilgilendirici çalışmalar yapmasında oldukça fayda vardır.

Vergi idaresi, e-haciz uygulaması yoluyla alacaklarını tahsil etmeyi amaçlarken uygulamadan kaçmak isteyen mükelleflerin mevduatlarını kayıt dışına itmeye özen göstermelidir.

İdare tüm eylemlerinde hukuka bağlı olması gerektiğini unutmamalı ve mükelleflerin ticari itibarlarının zedelenmemesi için gerekli önlemleri almalıdır.

KAYNAKÇA

Akdemir, N. (2008). **E-devlet Uygulamaları Kapsamında VEDOP Projesi Eğirdir Vergi Dairesinde E-VDO Uygulamasının İncelenmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arıkan, Y. (27.02.2010). “E- hacizde Güzün Gelişi Yazdan Belli” Yaşamda Mali Çözüm, **Cumhuriyet**.

Ay, H., M. Alpaslan ve E. Kaya, (2011). **Kamu Alacaklarının Takibinde E-Haciz Uygulamaları**. İzmir : [yayl.y.]

Aydın, M. D. (2005). “E Avrupa ve Türkiye: Bilgi Teknolojileri Alanında Avrupa Birliği Kriterlerine Uyum” **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 23, 1 (2005) : 287-311. <http://www.digitaldevlet.org/eAVRUPA.pdf> (erişim tarihi: 25.05.2011).

Danıştay 4. Daire (27.09.2007). **E. 2007/2327, K. 2007/2952 kararı**. <http://www.danistay.gov.tr> (erişim tarihi:: 26.05.2011)

Danıştay 7. Daire (22.02.2000). **E. 1998/2113, K.2000/561 kararı**. <http://www.danistay.gov.tr> (erişim tarihi::26.05.2011)

Gelir İdaresi Başkanlığı(02.11.2007). **B.07.1.GİB.0.06.37/3760-3539-97674 sayı ve 02.11.2007-097674 tarihli özelgesi**.

http://www.konyavdb.gov.tr/index.php?module=news&do=news_list&action=detail&id=57 (erişim tarihi:26.05.2011)

İnce, N. M. (2001). **Elektronik Devlet: Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkânlar**. Ankara: DPT Yay., <http://ekutup.dpt.gov.tr/bilimsim/incem/e-devlet.pdf>, (erişim tarihi: 25.05.2011)

Kızılot, Ş...[ve öte.] (2008). **Vergi Hukuku**. Göz.geç.günc. 3.bs. Ankara : Yaklaşım Yay.

Kocabeyoğlu, A. (2010). “E- haciz ve Karşılaşılan Sorunlar”. **Yaklaşım**. 18, 209 (2010) : 64-67.

Maliye Bakanlığı (2007). **Tahsilat Genel Tebliği Seri: A, Sıra No:1**, Ankara : Resmi Gazete, (26568 sayılı). <http://www.gib.gov.tr> (erişim tarihi: 19.05.2011)

Oktar, S. A.(2009). **Vergi Hukuku**. Göz.geç.günc. 4.bs. İstanbul: Türkmen Yay.

Özdemir, M. (05.01.2009). “E- haciz Uygulaması” <http://www.bilgilenetim.com/makale/goster/191>, (erişim tarihi: 28.02.2011).

Suçiçek, M. (31.10.2010). “E-haciz Mükellefleri Kayıt Dışına İtebilir” <http://www.vergisigorta.com/21-e-haciz-mukellefleri-kayitdisina-itebilir.html>, (erişim tarihi: 21.02.2011).

Şenyüz, D., M. Yüce ve A. Gerçek, (2011). **Vergi Hukuku**. 2. bs. Bursa: Ekin Yay.

T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı (2010), **2009 Yılı Faaliyet Raporu**. Ankara: Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.

T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı (2011), **2010 Yılı Faaliyet Raporu**. Ankara: Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.

T.C. Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü (2004), **2004 Yılı Faaliyet Raporu**, Ankara.

T.C. Yasalar (2005). **5345 Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun**. Ankara : Resmi Gazete (25817 sayılı)

T.C. Yasalar (2006). **5479 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**. Ankara : Resmi Gazete (26133 sayılı)

Yıldırım, K.(2004). **İcra Hukuku (Ders Notları)**. 2. bs. İstanbul : Alkım Yay.

